

Historische kranten in het AI-tijdperk: programma

KB-congres in samenwerking met het onderzoeksproject [Semantics of Sustainability](#)

9.00 Ontvangst

9.45 Opening

10.00 **Ann Dooms (VUB), *Kunnen machines denken?***

Deze vraag stelde Alan Turing zich al in 1936 in zijn intussen iconische artikel *Computing Machinery and Intelligence*. In deze keynote worden de wiskundige principes achter de technologie die machines ‘doen denken’ ontrafeld, van het prille begin tot de algoritmes van vandaag, van classificatie tot GenAI.

10.55 Pauze

11.15 **Pim Huijnen (UU) en Pablo Merayo Montes (UU), *Taalmodellen en conceptuele geschiedenis***

Taalmodellen bieden interessante informatie voor historici, vooral als het gaat om hoe de betekenis van de woorden die we gebruiken om de wereld te duiden door de tijd heen verschuift. De uitdaging is deze modellen, die niet voor historisch onderzoek zijn ontwikkeld, daar wel geschikt voor te maken. Deze presentatie laat zien hoe dit in het onderzoeksproject *The Semantics of Sustainability* is gedaan.

11.40 **Thomas Smits (UvA), *Multimodale AI en visuele geschiedenis***

Recente ontwikkelingen in multimodale Machine Learning, met name door technieken als CLIP en Multimodale LLM (MLLMs), hebben de manier waarop we visuele bronnen kunnen analyseren getransformeerd. Aan de hand van vier casestudies, variërend van 19e-eeuwse illustraties tot milieufotografie in de jaren zeventig van de twintigste eeuw, onderzoekt deze presentatie hoe deze nieuwe methoden patronen kunnen onthullen in grote visuele collecties. Naast de voordelen, kijken we ook kritisch naar het effect van de inherente bias van dit soort modellen op historische interpretatie.

- 12.05 **Eric Postma (UvT), *Negeer de AI-hype, omarm de mogelijkheden van AI!***
In deze presentatie wordt een schets gegeven van de mogelijkheden van AI voor het cultureel erfgoed. Op basis van het [HAICu](#)-project wordt een aantal voorbeelden gegeven van de wijze waarop AI bijdraagt aan het toegankelijk maken en verrijken van het cultureel erfgoed.
- 12.30 Lunch
- 13.30 **Kelly Breemen (UU) en Vicky Breemen (UU), *Bias: concept en gevolgen voor de digitale erfgoedpraktijk***
Deze bijdrage stelt 'bias' centraal en bespreekt hoe dit concept in de theorie gekwalificeerd wordt en vervolgens gekwantificeerd kan worden in de digitale erfgoedpraktijk, met gender in de digitale krantencollectie van de KB als casestudy. Er wordt niet ingezet op het verwijderen van bias, maar op transparantie, bewustwording en verantwoording ten behoeve van zowel gebruikers als erfgoedinstellingen zelf.
- 13.55 **Laura Hollink (CWI), *Bias in cultureel erfgoed data: hoe ziet dat eruit?***
[volgt]
- 14.20 Pauze
- 14.40 **Hildebrand Bijleveld (EO), *Schrijven voor de interesses van het online publiek met de Wie-Wat-Waar Machine***
De EO en NPO-innovatie hebben met behulp van AI-taal Llama 3.1 de personen (wie), de onderwerpen (wat) en de locaties (waar) uit meer dan 30.000 EO-artikel geëxtraheerd. Deze gegevens hebben ze gekoppeld aan de bereikcijfers van de artikelen, waardoor inzichtelijk kan worden gemaakt wat aanslaat onder het publiek van de EO.
- 15.05 **Marc Holtman (Stadsarchief Amsterdam), *Totaal Digitaal, de geschiedenis van Amsterdam doorzoekbaar***
Met inzet van AI kunnen we ervoor zorgen dat de papieren geschiedenis niet alleen gescand, maar ook integraal doorzoekbaar wordt gemaakt. Betekenisvolle entiteiten worden geëxtraheerd uit tekst en context wordt geautomatiseerd toegevoegd. In deze presentatie wordt met voorbeelden uitgelegd hoe dit in de praktijk van het Stadsarchief gerealiseerd wordt.
- 15.30 **Paneldiscussie o.l.v. Martijn Kleppe (KB)**
Met Tessel Bogaard (Mediahuis NRC), Steven Claeysens (KB), Saskia Lensink (TNO, GPT-NL), Melvin Wevers (UvA)
- 16.30 Afsluiting, met aansluitend borrel